

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 84 0 P 043990 16 Rev
Banjaluka: 16.6.2016. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, te Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca D.Ž. iz D., zastupanog po punomoćniku N.V., advokatu iz B., protiv tuženih M.Č. iz B., zastupanog po punomoćniku M.B., advokatu iz B., i B.M.1 iz B., zastupanog po punomoćniku J.H., advokatu iz B., radi naknade štete, vrijednost predmeta spora 91.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Doboju broj: 84 0 P 043990 15 Gž od 29.9.2015. godine, na sjednici održanoj 16.6.2016. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Derventi broj: 84 0 P 043990 14 P od 22.5.2015. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kojim traži da se obavežu tuženi M.Č. i B.M.1 da tužiocu, na ime naknade štete, isplate, i to tuženi M.Č. ukupan iznos od 77.500,00 KM, sa zakonskim zateznim kamatama na iznos od 20.000,00 KM počev od 31.10.2010. godine do konačne isplate, na iznos od 4.000,00 KM počev od 28.2.2011. godine do konačne isplate, na iznos od 5.000,00 KM počev od 30.4.2011. godine do konačne isplate, na iznos od 40.000,00 KM počev od 31.8.2011. godine do konačne isplate, na iznos od 7.500,00 KM počev od 30.9.2011. godine do konačne isplate i na iznos od 1.000,00 KM počev od 31.10.2011. godine do konačne isplate, a tuženi B.M.1 ukupan iznos od 13.500,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama na iznos od 6.500,00 KM počev od 31.10.2011. godine do konačne isplate i na iznos od 7.000,00 KM počev od 31.12.2011. godine do konačne isplate.

Obavezan je tužilac da tuženom M.Č. nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.745,00 KM, a tuženom B.M.1 u iznosu od 2.817,00 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude i pod prijetnjom izvršenja.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Doboju broj: 84 0 P 043990 15 Gž od 29.9.2015. godine, odbijena je žalba tužioca i potvrđena prvostepena presuda.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.544,62 KM i zahtjev tuženog M.Č. za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.312,50 KM.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca da se obavežu tuženi M.Č. (u daljem tekstu: prvotuženi) i B.M.1 (u daljem tekstu: drugotuženi) da tužiocu, na ime naknade štete, isplate i to prvotuženi ukupan iznos od 77.500,00 KM, sa zakonskim zateznim kamatama na iznos od 20.000,00 KM počev od 31.10.2010. godine do konačne isplate, na iznos od 4.000,00 KM počev od 28.2.2011. godine do konačne isplate, na iznos od 5.000,00 KM počev od 30.4.2011. godine do konačne isplate, na iznos od 40.000,00 KM počev od 31.8.2011. godine do konačne isplate, na iznos od 7.500,00 KM počev od 30.9.2011. godine do konačne isplate i na iznos od 1.000,00 KM počev od 31.10.2011. godine do konačne isplate, a drugotuženi ukupan iznos od 13.500,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama na iznos od 6.500,00 KM počev od 31.10.2011. godine do konačne isplate i na iznos od 7.000,00 KM počev od 31.12.2011. godine do konačne isplate.

Tokom postupka pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je prvotuženi presudom Okružnog suda u Banja Luci broj: 11 0 K 010199 12 K od 20.3.2013. godine, koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda RS broj: 11 0 K 010199 13 Kž od 19.9.2013. godine, osuđen za krivično djelo „primanje mita“ iz člana 351. stav 2. Krivičnog zakona RS i za krivično djelo „protivzakonitog posredovanja“ iz člana 353. stav 1. Krivičnog zakona RS, na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 8 mjeseci i novčanu kaznu u iznosu od 24.000,00 KM, oduzeta mu je imovinska korist u iznosu od 112.500,00 KM i oštećeni D.Ž. upućen na parnicu sa imovinskopravnim zahtjevom, a da je drugotuženi na osnovu presude Okružnog suda u Banja Luci broj: 11 0 K 011268 13 Kps od 25.2.2013. godine, pravosnažna sa 23.3.2013. godine, osuđen za krivično djelo „primanje mita“ u pomaganju iz člana 351. stav 2. Krivičnog zakona RS, na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci, te mu je oduzeta imovinska korist u iznosu od 23.500,00 KM

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 103., 154. i 158. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), u vezi sa odredbama člana 94., 95. i 96. Krivičnog zakona RS („Službeni glasnik RS“ broj: 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13-u daljem tekstu: KZ RS) i člana 103. Zakona o krivičnom postupku RS („Službeni glasnik RS“, prečišćeni tekst broj: 100/09- u daljem tekstu: ZKP RS), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud je stava da imovinskopravni zahtjev oštećenog ima prednost nad oduzimanjem imovinske koristi stečene krivičnim djelom, pa kako je od tuženih u krivičnom postupku oduzeta imovinska korist stečena izvršenjem krivičnog djela, to tužiocu pripada pravo namirenja iz oduzete imovinske koristi. Ovo pravo, kako cijeni prvostepeni sud, ostvaruje se pod uslovom da oštećeni pokrene parnični postupak u rokovima koji su propisani članom 96. KZ RS i da se u tom postupku pravosnažno utvrdi postojanje njegovog prava na namirenje iz iznosa oduzete imovinske koristi. U tom slučaju oštećeni ostvaruje pravo namirenja iz oduzete imovinske koristi, ako to zatraži u roku od tri mjeseca po pravosnažnosti odluke iz parničnog postupka.

U konkretnom slučaju, polazeći od pravosnažnih krivičnih presuda, prvostepeni sud cijeni dokazanim da su tuženi počinili krivično djelo čijim izvršenjem su stekli imovinsku korist na štetu tužioca u iznosima koji su navedeni u izrekama tih presuda.

Prvostepeni sud je shvatanja da se tuženi ne mogu obavezati na isplatu traženih iznosa iz tužbenog zahtjeva na ime naknade štete, jer bi time tužiocu bila data mogućnost da naplatu vrši direktno od tuženih, iako su traženi iznosi oduzeti, kao nezakonito stečena imovinska korist, i tuženi obavezani oduzetu korist „uplatiti na račun budžeta RS“, pa se ne radi o imovini tuženih već „vlasništvu države“. Stoga, nalazi da je osnovan istaknuti prigovor pasivne legitimacije.

Prvostepeni sud smatra da je bilo pravilno da je tužilac podnio tužbu za „utvrđenje njegovog prava na namirenje iz iznosa oduzete imovinske koristi“, a ne tužbu za naknadu štete.

Takođe, prvostepeni sud smatra da je tužilac tužbu podnio po isteku roka od šest mjeseci od dana pravosnažnosti odluke u krivičnom postupku, jer je presuda u odnosu na prvotuženog postala pravosnažna 19.09.2013. godine, a u odnosu na drugotuženog 23.03.2013. godine, dok je tužba podnesena 13.06.2014. godine.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužioca i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud cijeni neosnovanim žalbene navode da se oštećeni može naplatiti ili iz oduzete koristi ili iz imovine tuženih, a da su tuženi trebali dokazivati da je od njih oduzeta imovinska korist, tj. da su izvršili uplate u korist budžeta Republike Srpske. Polazeći od odredbe člana 104. ZOO o pravilima vraćanja, drugostepeni sud je shvatanja da je tužilac trebao u parnici dokazivati „da je savjesna strana“ za vraćanje onog što je dao tuženima, jer je ta presuda „osnov prava na namirenje“.

Drugostepena presuda je pravilna.

Iz utvrđenog činjeničnog stanja zasnovanog, prvenstveno, na navedenim pravosnažnim presudama krivičnog suda, proizilazi da su tuženi u materijalno pravnom odnosu sa tužiocem jer su tražili i primili sporne novčane iznose, pa prema opštim pravilima o odgovornosti (član 154., 155. i 158. ZOO), oni jesu pasivno legitimisani u odnosu na postavljeni tužbeni zahtjev.

Odredbom člana 96. stav 2. KZ RS je propisano: „Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnicu, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti, ako pokrene parnicu u roku od šest mjeseci od dana pravosnažnosti odluke kojom je upućen na parnicu i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti“. U odnosu na prvotuženog, tužilac je kao oštećeni upućen na parnicu radi ostvarenja imovinskopravnog zahtjeva.

Stavom 3. člana 96. KZ RS je propisano: „Oštećeni koji u krivičnom postupku nije prijavio imovinskopravni zahtjev može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti, ako je radi utvrđenja svog zahtjeva pokrenuo parnicu u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke

kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti“. U odnosu na drugotuženog, tužilac kao oštećeni nije prijavio imovinsko pravni zahtjev i krivičnom presudom nije upućen na parnicu radi ostvarenja tog zahtjeva.

Suprotno tvrdnji prvostepenog suda, revizija pravilno ukazuje da je pravosnažna presuda Vrhovnog suda RS broj: 11 0 K 010199 13 KŽ od 19.9.2013. godine protiv prvotuženog dostavljena tužiocu 28.4.2014. godine (dopis Okružnog suda Banjaluka broj: 11 0 K 010199 12 K), a pravosnažna presuda Okružnog suda u Banja Luci broj: 11 0 K 011268 13 Kps od 25.2.2013. godine protiv drugotuženog 22.5.2014. godine (dostavnica u spisu). Prema tome, slijedi da je tužba koja je prvostepenom sudu podnesena 13.6.2014. godine, blagovremena.

Međutim, pitanje blagovremenosti tužbe prema odredbama člana 96. stav 2. i 3. KZ RS nije od značaja u ovoj parnici, iz razloga što se ne traži namirenje iz oduzete imovinske koristi već neposredno od osuđenih lica kao štetnika.

Preduzeće „2 D Ž.“ iz D., čiji je osnivač tužilac, je dana 26.8.2010. godine sa Opštinom B. zaključilo pismeni ugovor radi izgradnje sportsko-rekreativnog centra u Opštini B. u roku od 280 kalendarskih dana i za cijenu od 1.993.602,80 KM. Tim ugovorom je, između ostalog, članom 4. ugovoreno da će izvođač naplatu izvedenih radova vršiti na osnovu ispostavljenih mjesečnih privremenih situacija, a ugovoreni su i kazneni penali ukoliko izvođač svojom krivicom ne izvede radove u ugovorenom roku ili na ugovoreni način, pa je ugovoreno da je dužan platiti investitoru za svaku sedmicu zakašnjenja 0,5 % od ukupne vrijednosti ugovorenih radova, s tim da ukupan iznos ugovorene kazne ne može preći 5 % vrijednosti radova.

Nesporno je da su tuženi pribavili novčane iznose koje tužilac potražuje u ovoj parnici izvršenjem krivičnog djela „primanje mita“ iz člana 351. stav 2. KZ RS, što znači na nedozvoljen način. Tužilac je, kako proizilazi iz obrazloženja krivičnih presuda, lično i zajedno sa V.Ž. davao novac tuženima, bilo da bi dobio isplatu za već izvedene radove po privremenim situacijama, bilo da bi mu prvotuženi, kao načelnik opštine, umanjio dug po obračunatoj ugovorenoj kazni sa 100.000,00 KM na 40.000,00 KM. Tužilac je, iz navedenih razloga, davao novac tuženima duži vremenski period, odnosno sve do mjeseca avgusta 2012. godine kada su se obratili policiji.

U svakom obligacionopravnom odnosu, prilikom zasnivanja odnosa i ostvarivanja prava i obaveza iz tih odnosa, učesnici su dužni da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja (član 12. ZOO), te je zabranjeno vršenje tih prava protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato (član 13. ZOO).

Da bi došlo do odgovornosti za štetu potrebno je ne samo da je neko lice pretrpjelo štetu, već i da se ostvare i druge pretpostavke: postojanje subjekta odgovornog za štetu, štetna radnja, protupravnost štetne radnje i uzročna veza između štetne radnje i štete, a kod određene vrste odštetne odgovornosti još i posebne pretpostavke među koje, na primjer, spadaju krivica te opasnost stvari odnosno djelatnosti koje su bile uzrok štete.

Tačno je da su radnje tuženih protupravne jer su predstavljale krivično djelo, zbog čega su i pravosnažno osuđeni, ali istovremeno i radnje tužioca u vidu davanja novca kako bi ostvario određenu korist, iako zna da je to davanje protivno zakonu, jesu protupravne. Tužilac je znao da u slučaju da mu tuženi ne plati izvedene radove u skladu sa ugovorom, ili ako smatra da je ugovorna kazna nepravilno utvrđena ili obračunata, da može svoje potraživanje ili pravo ostvarivati vansudski, zaključenjem pravno valjanog sporazuma sa investitorom, ili u sudskom

postupku. Suprotno tome, on je svjesno kršio zakon davanjem novca tuženima koga nije bio dužan dati, u namjeri da time za sebe (preduzeće) ostvari naplatu ili da umanja iznos ugovorne kazne koju mu je investitor obračunao. Pri tome se tužilac obraća policiji tek poslije dužeg vremenskog perioda (oko 2 godine od zaključenja ugovora), dajući tuženima svo vrijeme novac i to u znatnom iznosu (preko 100.000,00 KM).

Dakle, sve stranke iz ove parnice su postupale protupravno i svjesno su činile radnje koje su im zakonom zabranjene, a sve u cilju ostvarenje određene koristi. Iz tog razloga protupravnost ne postoji samo na strani tuženih već i na strani tužioca, pa time, u konkretnom slučaju, ne postoji pretpostavka koja se tiče protupravnosti za obavezivanje tuženih za naknadu zahtjevane štete.

Temeljem odredbe člana 248. u vezi sa odredbom člana 456. a) ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarne
Amila Podrašćić